

İlgili Kanun / Madde
5510 S. SSGSK/47

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/8701
Karar No. 2025/11390
Tarihi: 10.07.2025

- VAZİFE MALULLÜĞÜ
- MEVZUAT VE EMİR DIŞINDA HAREKET ETMİŞ OLMA, KANUN, TÜZÜK YA DA VERİLEN EMİRİN GÖSTERDİĞİ DOĞRULTUNUN TAMAMEN DIŞINA ÇIKARAK, AKSİ YÖNDE DAVRANMAK ANLAMINA GELDİĞİ
- EMİR VE TALİMAT DIŞI DAVRANMANIN SÖZ KONUSU OLMAMASI
- VAZİFE MALULÜ KARARININ VERİLMESİ GEREKTİĞİ

ÖZETİ 1.5510 sayılı Kanun'un "Vazife Malüllüğü" başlıklı 47. maddesinde; "bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlar için aşağıdaki hallerde vazife malüllüğü hükümleri uygulanır. 25. maddede belirtilen malüllük; sigortalıların vazifelerini yaptıkları sırada veya vazifeleri dışında idarelerince görevlendirildikleri herhangi bir kamu idaresine ait başka işleri yaparken bu işlerden veya Kurumlarının menfaatini korumak amacıyla bir iş yaparken ya da idarelerince sağlanan bir taşıtla işe gelişi ve işten dönüşü sırasında veya iş yerinde meydana gelen kazadan doğmuş olursa, buna vazife malüllüğü ve bunlara uğrayanlara da vazife malülü denir" kuralına yer verilmiş, aynı maddenin 2. fıkrasında ise hangi hallerde yararlanılmayacağı sınırlı sayıda sayılmış ve bu sayılanlar arasında mevzuat ve emir dışında hareket edenlerin vazife malüllüğü

hükümlerinden yararlanamayacağı belirtilmiştir. Mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olma, olumsuz koşulunda dikkat edilecek olan husus, kanun, tüzük ya da verilen emrin gösterdiği doğrultunun tamamen dışına çıkarak, aksi yönde davranmak olsa gerekir. Kişinin kusurlu fiili kendisinin sakatlanması sonucunu doğuran olayla doğrudan ilişkili olmalı ki, vazife malullüğünü engelleyici bir durum olarak kabul edilebilsin. Eğer illiyet bağı çok geniş tutarsak, maddi olaylarda vazife malullüğü halini fiilen gerçekleştiremez hale getiririz. Yasak fiilden söz edebilmek için kişinin yaptığı fiilin görevine yabancı, hizmet bağı tümüyle koparan bir davranış biçimi olarak değerlendirilebilmesi gerekir. (Bostancı, Yaşar. Yargı Kararları Işığında Vazife Malullüğü Kavramı. Kamu-İş; C:8, S: 1/2005). Mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olmak için mevzuatta bu konuda açık düzenleme, emir ve talimatın da yazılı yapılması gerekir.

(...)

Kurala göre sigortalının vazifesini yaptığı sırada meydana gelen kaza vazife malullüğü sayılacaktır. Mevzuat ve emir dışında hareket edenin hükümlerden yararlanmaması için ise bu konuda mevzuatın açık, emrin yazılı yapılması ve sigortalının kasten hareket etmiş olması gerekir.

(...)

4.Öncelikle, davacılar murisi sigortalının entübe hasta taşıyan ambulansa görevli olduğu tartışmasızdır. Araç (taşıt) iş yerinden sayılır. Vardiya değişiminin öne alındığı veya sonraya kaldığı da iş yeri uygulaması ile dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. Sigortalının ekip şefinin talimatı ile otobüsten inip görev yapacağı ambulansa binmek için karşıya geçtiği sırada trafik kazasına maruz kaldığı, görevin tesir ve etkisiyle ve Kurum menfaatine hareket ettiği ve kazanın vazife sırasında meydana geldiği açıktır. Davacı hak sahiplerinin murisinin Merkezin talimatına kasten aykırı davrandığı da kanıtlanmamıştır. Kaldı ki sigortalının bu değişimin yapılmaması gerektiği konusunda bilgi sahibi olduğu da belirtilmediği gibi

nöbet değişiminin ambulansın vardiyaya denk gelmesi halinde iş yeri dışında daha önceden yapıldığı da anlaşılmaktadır. Olayda sigortalı, ekip şefinin talimatı ile hareket etmiş, merkezin talimatından haberdar olmamıştır. Bu durumda sigortalının yaptığı fiilin görevine yabancı, hizmet bağıını tümüyle koparan bir davranış biçimi olarak değerlendirilemeyeceği açık olup sigortalı açısından mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olmaktan söz edilemez.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi Betül Sönmez tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I.DAVA

Davacılar vekili dava dilekçesinde özetle; davacılar murisi S. K.'ın Konya Karapınar 1 no.lu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonunda görev yapmakta iken, kendisini almaya gelen ambulansa ulaşmak için karşıdan karşıya geçerken başka bir aracın çarpması üzerine yaralandığını ve vefat ettiğini, murisin geçirmiş olduğu kaza ile ilgili araç sürücüsünün Karapınar Asliye Ceza Mahkemesinin 2017/361 E. sayılı dava dosyası ile cezalandırılmasına karar verildiğini, murisin babasının vazife malulü sayılması talebinin Kurum tarafından reddine karar verildiğini, davacının geçirmiş olduğu kazanın vazife malullüğü şartlarını taşıdığını, İdare Mahkemesine açmış oldukları davanın görev yönünden reddedildiğini, Kurum işleminin yerinde olmadığını ileri sürerek, aksi Kurum işleminin iptali ile davacılar murisi S. K.'ın vazife malulü olduğuna karar verilmesini istemiştir.

II.CEVAP

Davalı Kurum vekili cevap dilekçesinde özetle; davanın süresinde açılmadığını, dava konusu kazanın murisin görevli olduğu sırada olmadığını, bu nedenle vazife malulü sayılamayacağını, davacının hizmet süresinin 5 yılı doldurmaması ve davacıların muhtaç olma koşulu taşımamaları nedeni ile aylık bağlanmasının da mümkün olmadığını, bu itibarla Kurum işleminin yerinde olduğunu belirterek davanın reddini istemiştir.

III.İLK DERECE MAHKEME KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davacılar murisinin kaza günü işe gitmek üzere ailesi ile birlikte ikamet ettiği Konya ilinden görev yapmış olduğu Karapınar ilçesine otobüs ile gittiği, seyir halinde iken ambulans ile hasta bir kişinin sevki nedeni ile otobüsten inerek ambulansa gitmek için yolun karşısına geçmek istediği anda kazanın meydana geldiği, davacılar murisinin yolda inerek ambulansa geçmesi davranışının görevi ile ilgili ambulansa

geçmesi nedeni ile olsa da görev yaptığı Karapınar Devlet Hastanesi Komuta Kontrol Merkezinin saatinden önce görev değişimini uygun bulmadığı, davacılar murisinin kendisine verilen emir dışında hareket etmiş olduğu ve bu nedenle davacının vazife malulü olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile istinaf başvurusunun esasan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacılar vekili temyiz dilekçesinde özetle; kararın usul ve yasa hükümleri ile hakkaniyete aykırı olduğunu, murisin görev yerine ulaşıp oradan yola çıkmış olsa ya da kendisine verilen talimat üzerine otobüsten inip ambulansa geçmek için yola çıkmasa ölüm olayının gerçekleşmeyeceğinin aşıkâr olduğunu, keza acil durum hastasının sevki gibi önemli bir zaruret hali nedeniyle, görev arkadaşları ile iletişimi üzerine Karapınar yolu üzerinde ambulansa geçmek zorunda kaldığını, murisin davranışında herhangi bir keyfiyetin söz konusu olmadığını, çalıştığı Kurumun menfaatleri doğrultusunda hareket ettiğini belirterek, hatalı değerlendirme sonucu verilen kararın bozulmasını istemiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, davacılar murisinin vazife malulü olup olmadığına ilişkindir.

1.5510 sayılı Kanun'un "Vazife Malûllüğü" başlıklı 47. maddesinde; "bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlar için aşağıdaki hallerde vazife malûllüğü hükümleri uygulanır. 25. maddede belirtilen malûllük; sigortalıların vazifelerini yaptıkları sırada veya vazifeleri dışında idarelerince görevlendirildikleri herhangi bir kamu idaresine ait başka işleri yaparken bu işlerden veya Kurumlarının menfaatini korumak amacıyla bir iş yaparken ya da idarelerince sağlanan bir taşıtla işe gelişi ve işten dönüşü sırasında veya iş yerinde meydana gelen kazadan doğmuş olursa, buna vazife malûllüğü ve bunlara uğrayanlara da vazife malûlü denir" kuralına yer verilmiş, aynı maddenin 2. fıkrasında ise hangi hallerde yararlanılmayacağı sınırlı sayıda sayılmış ve bu sayılanlar arasında mevzuat ve emir dışında hareket edenlerin vazife malullüğü hükümlerinden yararlanamayacağı belirtilmiştir.

Mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olma, olumsuz koşulunda dikkat edilecek olan husus, kanun, tüzük ya da verilen emrin gösterdiği doğrultunun tamamen dışına çıkarak, aksi yönde davranmak olsa gerekir. Kişinin kusurlu fiili kendisinin sakatlanması sonucunu doğuran olayla doğrudan ilişkili olmalı ki, vazife malullüğünü engelleyici bir durum olarak kabul edilebilsin. Eğer illiyet bağı çok geniş tutarsak, maddi olaylarda vazife malullüğü halini fiilen gerçekleştiremez hale getiririz. Yasak fiilden söz edebilmek için kişinin yaptığı fiilin görevine yabancı,

hizmet bağı tümüyle koparan bir davranış biçimi olarak değerlendirilebilmesi gerekir. (Bostancı, Yaşar. Yargı Kararları Işığında Vazife Malullüğü Kavramı. Kamu-İş; C:8, S: 1/2005). Mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olmak için mevzuatta bu konuda açık düzenleme, emir ve talimatın da yazılı yapılması gerekir.

Kurala göre sigortalının vazifesini yaptığı sırada meydana gelen kaza vazife malullüğü sayılacaktır. Mevzuat ve emir dışında hareket edenin hükümlerden yararlanmaması için ise bu konuda mevzuatın açık, emrin yazılı yapılması ve sigortalının kasten hareket etmiş olması gerekir.

2.İnceleme konusu eldeki davada, davacılar murisi S. K.'ın 22.09.2016 tarihinden itibaren Konya ili Karapınar ilçesi 1 no.lu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonunda sağlık teknikeri olarak görev yapmakta iken, önceden bilinen ambulans 09:00-17:00 nöbetinde görevi devralmak için 22.02.2017 tarihinde görev yaptığı Karapınar ilçesine gitmek üzere bindiği şehirler arası otobüsten, Karapınar ilçesine girdiği sırada 17.00 nöbetini devredecek sağlık çalışanının talimatı ile acil durum nedeniyle entübeli bir hastanın sevkini sağlandığı sırada ve ambulans personelinin nöbet değişiminin yapılabilmesi için indiği, karşıdan karşıya geçerken dava dışı Y. G. sevk ve idaresindeki aracın çarpması neticesinde geçirdiği trafik kazası nedeniyle kaldırıldığı hastanede vefat ettiği, sigortalı murisin babası H. K.'ın 02.03.2017 tarihli dilekçesi ile Kuruma başvurarak murisin vazife malulü sayılması talebinde bulunması üzerine, Vazife Malullüğü Tespit Kurulunun 24.04.2017 tarih ve 567 sayılı kararı ile Sağlık Bakanlığı Konya Karapınar 1 Nolu Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonunda sağlık teknikeri olarak görev yapmakta iken 22.02.2017 tarihinde vefat eden S. K.'ın 22.02.2017 tarihinde Konya Karapınar yolunda M.E. D.'nin sevk ve idaresindeki otobüsten indiği, karşıdan karşıya geçerken Y. G.'ün sevk ve idaresindeki aracın çarpması neticesinde yaralandığı ve kaldırıldığı hastanede vefat ettiği, vefat olayının görevli olduğu sırada meydana gelmediği gibi vefatında görevinin neden ve etkisinin de bulunmadığı anlaşıldığından, hakkında 5510 sayılı Kanun m.47/1'e göre vazife malullüğü hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle talebinin Kurumca reddedildiği, Ankara 4. İdare Mahkemesinin 2020/1828-2020/1502 E.K. sayılı kararı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15/1-a hükmü uyarınca davanın görev yönünden reddine karar verilmesi üzerine işbu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

3.Somut olayda, murisin vefatı ile sonuçlanan elim kazanın murisin iş yerine giderken bindiği otobüsten, entübeli bir hastanın sevk sırasında ve ekip sorumlusu İ. B'nin verdiği talimat üzerine inerek ambulansa geçmek istediği sırada gerçekleştiği, ambulans görevli sağlık personelinin daha önceki iş yeri uygulaması haline gelen vardiya değişimi yapılması yönünde Komuta Kontrol Merkezine bilgi verdikleri, ancak ambulans entübe hasta olması nedeni ile merkezce nöbet değişimine izin verilmediği, buna rağmen sigortalı ile aynı ambulans görev yapacak çalışanın vardiya değişimi yaptığı, davacı hak sahiplerinin sigortalı olan

murislerine de Komut Merkezinin değişim konusunda bilgisi verilmeden otobüsten inerek karşıda bekleyen ve görev yapacağı ambulansa gelmesi talimatını ambulans ekip şefinin verdiği, bu talimatı alan sigortalının otobüsten inerek karşıya geçtiği sırada trafik kazasına maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

4.Öncelikle, davacılar murisi sigortalının entübe hasta taşıyan ambulansa görevli olduğu tartışmasıdır. Araç (taşıt) iş yerinden sayılır. Vardiya değişiminin öne alındığı veya sonraya kaldığı da iş yeri uygulaması ile dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. Sigortalının ekip şefinin talimatı ile otobüsten inip görev yapacağı ambulansa binmek için karşıya geçtiği sırada trafik kazasına maruz kaldığı, görevin tesir ve etkisiyle ve Kurum menfaatine hareket ettiği ve kazanın vazife sırasında meydana geldiği açıktır. Davacı hak sahiplerinin murisinin Merkezin talimatına kasten aykırı davrandığı da kanıtlanmamıştır. Kaldı ki sigortalının bu değişimin yapılmaması gerektiği konusunda bilgi sahibi olduğu da belirtilmediği gibi nöbet değişiminin ambulansın vardiyaya denk gelmesi halinde iş yeri dışında daha önceden yapıldığı da anlaşılmaktadır. Olayda sigortalı, ekip şefinin talimatı ile hareket etmiş, merkezin talimatından haberdar olmamıştır. Bu durumda sigortalının yaptığı fiilin görevine yabancı, hizmet bağını tümüyle koparan bir davranış biçimi olarak değerlendirilemeyeceği açık olup sigortalı açısından mevzuat ve emir dışında hareket etmiş olmaktan söz edilemez.

5.Bu itibarla, Mahkemece davacılar murisinin vazife malulü sayılması ve bu yönde davanın kabulüne dair hüküm tesis edilmesi gerekirken; murisin kendisine verilen emir dışında hareket etmiş olduğu gerekçesiyle red kararı verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle,

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA,**

2.İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA,**

Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

10.07.2025 tarihinde oy birlięiyle karar verildi.